

**หนังสือประมวลบทความ
ในการประชุมวิชาการ ประจำปี 2565
PROCEEDINGS**

**THE PROFESSIONAL TEACHING AND
STUDENT ENGAGEMENT
IN HIGHER EDUCATION, THAILAND
JULY 25, 2022**

TEACHING AND LEARNING SUPPORT AND DEVELOPMENT CENTER,
SRIPATUM UNIVERSITY

ISBN (e-Book) 978-974-655-471-8

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของหอสมุดแห่งชาติ / National Library of Thailand
Cataloging in Publication data

สิรินธร สิ้นจินดาวงศ์. (บรรณาธิการ).
หนังสือประมวลบทความในงานประชุมวิชาการ (Proceedings) ประจำปี 2565
The Professional Teaching and Student Engagement in Higher Education,
Thailand. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีปทุม, 2565.
182 หน้า.

ISBN (e-Book) 978-974-655-471-8

หนังสือประมวลบทความในงานประชุมวิชาการ ประจำปี 2565
หัวข้อ THE PROFESSIONAL TEACHING AND STUDENT ENGAGEMENT IN HIGHER
EDUCATION, THAILAND

บรรณาธิการ

สิรินธร สิ้นจินดาวงศ์

จัดทำโดย

ศูนย์สนับสนุนและพัฒนาการเรียนการสอน มหาวิทยาลัยศรีปทุม
www.spu.ac.th/department/tlc

หนังสือประมวลบทความในงานประชุมวิชาการ

หัวข้อ

THE PROFESSIONAL TEACHING AND STUDENT ENGAGEMENT
IN HIGHER EDUCATION, THAILAND

วันที่ 25 กรกฎาคม พ.ศ. 2565

ณ มหาวิทยาลัยศรีปทุม บางเขน

กรุงเทพมหานคร

จัดทำโดย

ศูนย์สนับสนุนและพัฒนาการเรียนการสอน

มหาวิทยาลัยศรีปทุม

คณะทำงาน

ที่ปรึกษา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิรัช เลิศไพฑูรย์พันธ์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

บรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิรินธร สิ้นจินดาวงศ์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

ฝ่ายจัดการ และเลขานุการ

นายกรกฎ ผกาแก้ว มหาวิทยาลัยศรีปทุม

นายภาณุเดช ประทุมมา มหาวิทยาลัยศรีปทุม

ฝ่ายศิลปกรรมและจัดทำรูปเล่ม

นางฉวีวรรณ สสภาพ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

ผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรองบทความ

รองศาสตราจารย์ ดร.กันต์ฤทัย คลังพหล มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

รองศาสตราจารย์ ดร.ชัยวิชิต เขียรชนะ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

รองศาสตราจารย์ ดร.ภัทราวดี มากมี มหาวิทยาลัยบูรพา

รองศาสตราจารย์ ดร.สุบิน ยุระรัช มหาวิทยาลัยศรีปทุม

รองศาสตราจารย์ ดร.อัจฉรา ประเสริฐสิน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กันยารัตน์ ศรีวิสุทธิกุล สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พัศน์ศิริรินทร์ สว่างบุญ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประภาวรรณ ตระกูลเกษมสุข สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพบูลย์ สุขวิจิตร บาร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วราพร เอราวรรณ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วราภรณ์ ไทยมา มหาวิทยาลัยศรีปทุม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีรวิชญ์ เลิศไทยตระกูล มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สาธิตา สกุลรัตน์กุลชัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิรินธร สิ้นจินดาวงศ์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรอุมา เจริญสุข มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ดร.ชุติวัดน์ สุวัตถิพงษ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

ดร.ณัฐฐา สววิบูลย์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

ดร.ผุสดี กลิ่นเกษร มหาวิทยาลัยศรีปทุม

สาส์นจากรองอธิการบดี

การจัดการศึกษาในยุคที่เกิดการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา สถาบันอุดมศึกษาจำเป็นต้องเตรียมความพร้อมทั้งด้านบุคลากรและทรัพยากรเพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ ที่สามารถปรับเปลี่ยนรูปแบบได้อย่างทันท่วงที ซึ่งจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่เกิดขึ้นในประเทศไทยตั้งแต่ปี 2563 เป็นต้นมา ส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการใช้ชีวิต การอยู่ร่วมกันในสังคม การเรียนรู้ ทั้งนี้ สถาบันอุดมศึกษาเป็นแหล่งจัดการเรียนรู้ จำเป็นต้องปรับตัว นอกจากนี้ มีความร่วมมือจากทุกภาคส่วนที่สนับสนุนทรัพยากร เพื่อการเรียนรู้ ให้สามารถก้าวข้ามวิกฤติต่างๆ ไปได้อย่างมีคุณภาพ อาจารย์จึงต้องพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอให้สามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อมุ่งสร้างบัณฑิตที่มีคุณภาพ พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงและปรับตัวในสังคมยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงและผันผวน ให้บรรลุเป้าหมายอย่างสมบูรณ์

ศูนย์สนับสนุนและพัฒนาการเรียนการสอน เป็นหน่วยงานกลางในการขับเคลื่อนองค์ความรู้ แนวคิดในการจัดการเรียนการสอน และการพัฒนาตัวเองของอาจารย์ให้มหาวิทยาลัย จึงได้จัดทำโครงการกิจกรรมต่างๆ รวมถึงมีมาตรฐานอาจารย์มืออาชีพ SPU-PSF เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมการพัฒนาอาจารย์ให้เป็นที่ยอมรับ และเป็นเส้นทางในการพัฒนาตนเองของอาจารย์อีกด้วย

การจัดงานประชุมวิชาการ ในหัวข้อ The Professional Teaching and Student Engagement in Higher Education, Thailand ในครั้งนี้ จะมีแนวทางในการพัฒนาเทคนิคกระบวนการจัดการเรียนการสอนของอาจารย์ รวมถึงพัฒนาการจัดการเรียนการสอนในยุค New Normal ที่เกิดความสมดุลและเผื่อระวัง ด้วยการรักษาระยะปลอดภัย แต่ยังคงคุณภาพตามมาตรฐานการจัดการเรียนรู้ เพื่อเป็นแนวทางให้กับอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา นำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนต่อไป การประชุมวิชาการในวันนี้มีบทความจากผู้สนใจจำนวน 15 เรื่อง จากมหาวิทยาลัยศรีปทุม และจากมหาวิทยาลัยต่างๆ ได้แก่ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี มหาวิทยาลัยทักษิณ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก และสถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิรัช เลิศไพฑูรย์พันธ์

รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยศรีปทุม

ศูนย์สนับสนุนและพัฒนารายวิชาการสอน มหาวิทยาลัยศรีปทุม

วิสัยทัศน์ ค่านิยม วัฒนธรรม นโยบาย

อาจารย์มหาวิทยาลัยมีความสำคัญยิ่งสำหรับการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา และการพัฒนาอาจารย์ โดยอาจารย์ที่มีคุณภาพย่อมจะส่งผลถึงบัณฑิตที่มีคุณภาพเป็นที่ยอมรับของสังคมเช่นกัน และสามารถทำประโยชน์ให้กับสังคมได้เป็นอย่างดี ดังนั้น แนวทางการพัฒนาอาจารย์ของมหาวิทยาลัยศรีปทุม มีระบบอาจารย์พี่เลี้ยง ที่คอยสนับสนุนแนะนำการจัดการเรียนการสอน นอกจากการฝึกอบรมพัฒนาความรู้ ทักษะในการจัดการเรียนการสอน แล้วยังส่งเสริมให้อาจารย์พัฒนาผลงานวิชาการ ได้แก่ เอกสารประกอบการสอน ตำรา บทความทางวิชาการ และการวิจัยเพื่อพัฒนารายวิชาการสอน ที่เกิดจากการพัฒนาเทคนิคการสอน สื่อการสอน การประเมินผล มีเป้าหมายหลักเพื่อสร้างอาจารย์ที่มีคุณสมบัติ รักในวิชาชีพ อาจารย์ ดูแลให้คำปรึกษานักศึกษา รวมถึงมีจิตวิญญาณความเป็นครู ทั้งนี้ อาจารย์ที่มีคุณภาพ และเอาใจใส่ในการสอน ดูแลนักศึกษา หมายถึงคุณภาพของบัณฑิต

พันธกิจ

1. การพัฒนาสมรรถนะเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนของอาจารย์ ประกอบด้วย

1.1 จัดฝึกอบรม สัมมนา อบรม เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนทั้งภายในและภายนอก

1.2 จัดหลักสูตรพัฒนาอาจารย์ของมหาวิทยาลัย ให้มีความรู้ ความสามารถในการจัดการเรียนการสอน

1.3 ส่งเสริมพัฒนาอาจารย์เพื่อยกระดับคุณภาพอาจารย์ ด้านการสอน

2. การสนับสนุนอาจารย์เข้าสู่มาตรฐานอาจารย์มืออาชีพ SPU-Professional Standards Framework

2.1 จัดทำคลินิก อบรมให้ความรู้เกี่ยวกับเกณฑ์ มาตรฐานอาจารย์มืออาชีพ SPU-PSF

2.2 จัดพี่เลี้ยงแนะนำมาเขียน เพื่อเตรียมความพร้อมการยื่นขอรับการประเมิน ตามเกณฑ์มาตรฐานอาจารย์มืออาชีพ SPU-PSF

2.3 จัดกรรมการกลั่นกรองผลงาน และกรรมการพิจารณาตัดสินผลการยื่นขอรับการประเมินอาจารย์ ตามมาตรฐานอาจารย์มืออาชีพ SPU-PSF

2.4 สรุปผลการประเมินและจัดทำประกาศรายชื่อผู้ผ่านการประเมินตามมาตรฐานอาจารย์มืออาชีพ SPU-PSF

2.5 จัดการประชุมสัมพันธ์ และพิธีมอบรางวัลให้แก่อาจารย์ที่ผ่านการประเมินตามมาตรฐานอาจารย์มืออาชีพ SPU-PSF

3. การส่งเสริมผลงานทางวิชาการ การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนของอาจารย์ ประกอบด้วย

3.1 บริหารจัดการทุนวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน และสนับสนุนให้มีการเผยแพร่และนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

3.2 งานสนับสนุนการจัดทำสื่อการเรียนการสอน

3.3 จัดหาผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อพิจารณาคุณภาพตำรา เอกสารประกอบการสอน เอกสารคำสอนของอาจารย์ และนำไปใช้ในการเรียนการสอน

3.4 งานยกระดับผลการเรียนรู้ของนักศึกษา

3.5 งานยกย่องเชิดชูเกียรติอาจารย์ที่มีความสมรรถนะในการจัดการเรียนการสอน เพื่อรับรางวัลอาจารย์ดีเด่น และส่งเสริมการเผยแพร่ความรู้ ทักษะด้านการจัดการเรียนการสอน

4. การบริหารจัดการฐานข้อมูลอาจารย์และพัฒนาระบบการประเมินประสิทธิภาพการสอนของอาจารย์

4.1 งานบริหารจัดการและพัฒนาระบบการประเมินประสิทธิภาพการสอนของอาจารย์ให้มีคุณภาพ และนำผลการประเมินไปปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง

4.2 งานจัดทำฐานข้อมูลและ website ประชาสัมพันธ์ และ Social Media ของศูนย์พัฒนาการเรียนการสอน

4.3 บริหารจัดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (KM) ด้านการเรียนการสอนระหว่างคณาจารย์ และจัดทำฐานข้อมูลการเรียนการสอน เพื่อให้อาจารย์นำไปใช้ประโยชน์

5. งานเครือข่ายและพันธมิตรด้านการจัดการเรียนการสอน

โดยร่วมงาน สร้างความร่วมมือหรือเป็นกรรมการ/คณะทำงาน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาอาจารย์และพัฒนาระบบการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ ได้แก่ สมาคมเครือข่ายพัฒนาวิชาชีพอาจารย์และองค์กรระดับอุดมศึกษาแห่งประเทศไทย (ควอท.) สมาคมสถาบันการศึกษาชั้นอุดมแห่งภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ประจำประเทศไทย (สออ.ประเทศไทย)

บทความวิจัย

ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะครูอาชีพะเอกชนในศตวรรษที่ 21 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

: *สรวรรณ ศิริเสนา, ประภาวรรณ ตระกูลเกษมสุข* 1

Error Analysis of English Short Paragraphs: The Case of Thai Undergraduate Students in The English Short Paragraph Writing Course

: *Chaithat Meesri, Supaporn Peratanasumran* 16

การใช้วิธีการสอนแบบเน้นงานเพื่อการพัฒนาทักษะการเขียนภาษาอังกฤษเชิงวิชาการของผู้เรียน สาขาวิชาภาษาอังกฤษสื่อสารธุรกิจ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

: *ถาวร ทิศทองคำ* 29

การพัฒนาสื่อการสอนสามมิติเรื่องผักพื้นบ้านด้วยเทคโนโลยีเสมือนจริง

: *พิมพ์ชนก สุวรรณศรี, ไพรสันต์ สุวรรณศรี, ศิริกรณ กั้นขัติ, กาญจนา ทองบุญนาค* 42

กรอบแนวคิดรูปแบบการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านตามแผนการสอนฐานสมรรถนะ โดยใช้ทฤษฎีเลิร์นนิ่งร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิด

: *วิเชษฐ์ นันทะศรี, อัจฉรา นันทะศรี* 53

การสังเคราะห์เทคนิคการสอนสถิติสำหรับนักศึกษาปริญญาเอก

: *สุบิน ยุระรัช* 65

Studying The Elements of Micro-Learning and Chat-Bot for Teaching in The New Era

: *Dulyarak Chumdoem, Surapon Boonlue* 74

บทความวิชาการ

ความคาดหวังในการเลือกเรียนสาขาวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสากลของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ปีการศึกษา 2564 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก

: *ปวีศา อาบุ รามิละห์, ปวีณา เมธีวรกิจ* 85

การสอนภาษาจีนพื้นฐานผ่านกิจกรรมแบบ Active Learning ในยุคศตวรรษที่ 21

: *จิรัชยา ประทีปโชติพร, Li Jun* 95

เทคนิคการจัดการเรียนการสอนผ่านประสบการณ์และการสะท้อนการเรียนรู้ ในหัวข้อคุณภาพชีวิตด้านจิตใจ

: *เดือนเพ็ญ กชกรจารุพงศ์* 105

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
การพัฒนาารูปแบบการจัดสหกิจศึกษาสำหรับสาขาวิชาด้านการจัดการโลจิสติกส์	
: <i>วีรวิชญ์ เลิศไทยตระกูล</i>	117
แนวทางการส่งเสริมความเข้าใจไวยากรณ์ภาษาญี่ปุ่นเบื้องต้นของนักศึกษาสาขาภาษาญี่ปุ่น เพื่อการสื่อสารธุรกิจ	
: <i>ณัฐชัย ศรีเอี่ยม, Hiroharu Takemura, Aki Takahashi, Yasumasa Mori,</i> <i>ภิมพัฒน์ วรโชติธีรวัชร</i>	129
การบูรณาการทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่และการเรียนรู้โดยการเรียนรู้ด้วยตนเองเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ ผู้เรียนวัยผู้ใหญ่	
: <i>ผุสดี กลิ่นเกษร</i>	138
Next Normal Education Management after Covid-19 Pandemic	
: <i>Jitlada Suddepong, Ubon Pun-ubon, Waraporn Thaima, Kris Kisawadkorn,</i> <i>Watcharaporn Rattanajaru</i>	150
คุณลักษณะบัณฑิตในศตวรรษที่ 21 กับการทำงานในสายอาชีพด้านภาษาอังกฤษ	
: <i>ณัฐกานต์ เดียวตระกูล, โสมพิทยา อบรม, สุกัทตรา ศรีเจริญ</i>	161

การบูรณาการทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่และการเรียนรู้โดยการชี้นำตนเอง เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ผู้เรียนวัยผู้ใหญ่

ผุสดี กลิ่นเกษร*

บทคัดย่อ

การเรียนรู้ของผู้เรียนวัยผู้ใหญ่เป็นการเรียนรู้ที่อาศัยความเชื่อพื้นฐานมาจากทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่และการเรียนรู้โดยการชี้นำตนเอง โดยทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ (Adult Learning Theory) คือ ศาสตร์และศิลป์ในการสอนให้ผู้ใหญ่เกิดการเรียนรู้ที่มีความแตกต่างจากการเรียนรู้ของเด็ก โดยผู้ใหญ่จะมีการเข้าใจต่อตนเอง มีประสบการณ์ มีความพร้อมที่จะเรียนรู้ และมีเป้าหมายในการเรียนรู้ของตนเอง ซึ่งสิ่งเหล่านี้ทำให้การเรียนรู้ของผู้ใหญ่มีความแตกต่างจากของเด็กส่งผลให้ผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่มีการเรียนรู้ที่สามารถชี้นำตนเองได้ การเรียนรู้โดยการชี้นำตนเองเป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนต้องรับผิดชอบการเรียนรู้ของตนเอง เป็นกระบวนการที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และเน้นการเรียนรู้ที่เป็นอิสระ การเรียนรู้ต้องสามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียนได้ นอกจากนี้ผู้เรียนที่เป็นวัยผู้ใหญ่จะมีลักษณะของการเรียนรู้โดยการชี้นำตนเองของแต่ละบุคคลที่แตกต่างกันออกไปตามคุณวุฒิ วัยวุฒิ และประสบการณ์ของบุคคล ซึ่งลักษณะของการเรียนรู้โดยการชี้นำตนเองเป็นการเรียนรู้ที่มีความสำคัญยิ่ง เนื่องจากการส่งเสริมให้ผู้ใหญ่มีการพัฒนาศักยภาพและความสามารถของตนเองได้อย่างไม่มีขีดจำกัด ซึ่งเป็นการยกระดับการเรียนรู้ของผู้เรียนวัยผู้ใหญ่ในยุคปัจจุบันที่ต้องมีการเรียนรู้อยู่ตลอดเวลาอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่องหรือเป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิตนั่นเองเพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21

คำสำคัญ: ทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่, การเรียนรู้โดยการชี้นำตนเอง

ABSTRACT

Adult learner learning is belief-based learning based on adult learning theory and self – directed learning. The learning theory of adults is the science and art of teaching adults to learn that is different from children's learning. The adults will have self- understanding, experience, ready to learn. and have goals for their own learning. This makes adult learning different from that of children, resulting in adult learners having self-directed learning. Self – directed learning is learning where learners are responsible for their own learning. It is a

¹ ดร.ผุสดี กลิ่นเกษร

อาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบัณฑิตกรรมการเรียนรู้และการสอน
คณะสหวิทยาการ เทคโนโลยีและนวัตกรรม มหาวิทยาลัยศรีปทุม

student-centered process. and focus on independent learning Learning must be able to meet the needs of learners. In addition, adult learners will have the characteristics of individual self – directed learning that differ according to their qualifications, maturity, and experience. The nature of self – directed learning is learning that is of paramount importance. Because it encourages adults to develop their own potential and abilities without limits. This is to raise the level of learning for adult learners in today's era who need to learn constantly, continuously or be lifelong learning in order to be in line with the changes in the 21st century.

KEYWORDS: Adult Learning Theory, Self – Directed Learning

บทนำ

วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมได้มีความสำคัญอย่างมากทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ อย่างรวดเร็วและมีบทบาทอย่างยิ่งต่อการขับเคลื่อนความเป็นไปของเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมต่างๆ ในยุคปัจจุบันที่มีความเจริญก้าวหน้า และความทันสมัยเกิดขึ้นอย่างมากมาย จนกลายเป็นโลกและสังคมที่ไร้พรมแดนทำให้ข้อมูลข่าวสารและความรู้ใหม่ๆ เกิดขึ้นอย่างมากมายและรวดเร็วด้วยเช่นเดียวกัน อย่างไรก็ตาม ในยุคที่โลกไร้พรมแดน เทคโนโลยีความก้าวหน้าต่างๆ ตลอดจนความรู้ใหม่ๆ ได้เกิดขึ้นอย่างมากมายทำให้มนุษย์ที่เป็นบุคคลในสังคมต้องมีการปรับตัวอยู่ตลอดเวลา ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงต่างๆ บุคคลควรมีทิศทางในการปรับตัวให้รองรับพลวัตที่เปลี่ยนแปลงไป การปรับรูปแบบการเรียนรู้จากยุค 1.0 ที่เรียนรู้จากอาจารย์อย่างเดียวให้สามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง (ยุค 2.0) และสร้างองค์ความรู้ (ยุค 3.0) นำไปสู่การเรียนรู้ในยุค 4.0 ที่มีหัวใจสำคัญ คือการพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของมนุษย์ให้มีคุณภาพสูงขึ้น หนังสือ 21st Century Skill: Learning for Life in Our Time (Trilling& Fadel, 2009) ได้ระบุคุณลักษณะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ไว้ว่าผู้เรียนต้องพร้อมพัฒนาตนเองในทุกๆ ด้านอย่างเต็มศักยภาพ โดยมีแนวคิดในการจัดการเรียนรู้สำหรับศตวรรษที่ 21 คือสอนน้อยลงทำให้เรียนรู้ได้มากขึ้น (teach less, learn more) ซึ่งหมายถึง ครูต้องใช้วิธีสอนแบบบรรยายหรือครูคอยบอกเล่าให้น้อยลงแต่สนับสนุนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองเพิ่มขึ้น (อดิพร เกิดเรือง และคณะ, 2564)

ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่เน้นการปฏิรูปการศึกษาของประเทศไทยทั้งด้านการบริหาร การจัดการเรียนการสอน โดยมีจุดเน้นให้มีการจัดการศึกษาตลอดชีวิต และการสร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ การศึกษาคุณภาพชีวิต และสังคมบูรณาการอย่างสมดุลระหว่างปัญญาธรรม คุณธรรม และวัฒนธรรม เป็นการศึกษาตลอดชีวิตเพื่อคนทั้งปวง มุ่งสร้างพื้นฐานที่ดีในวัยเด็ก ปลูกฝังความเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมตั้งแต่วัยการศึกษาพื้นฐานและพัฒนาความรู้ ความสามารถ เพื่อการทำงานที่มีคุณภาพ การศึกษาตลอดชีวิตจึงเป็นกระบวนการจัดการศึกษาที่ผสมผสานการศึกษาทุกรูปแบบ เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนสามารถเรียนรู้ได้ทุกสถานการณ์ เวลา และสถานที่อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตเพื่อการพัฒนาบุคคลอย่างเต็มศักยภาพให้มีความรู้ ทักษะและประสบการณ์อย่างเพียงพอต่อการดำรงชีวิต การประกอบอาชีพและ

การปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมและสังคมที่เปลี่ยนไปได้อย่างเหมาะสมในทุกช่วงชีวิต (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545) ดังนั้นบุคคลจึงต้องมีการแสวงหาความรู้ใหม่และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องถึงแม้ว่าจะได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน แต่เมื่อบุคคลได้ศึกษาจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐานและเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ก็ยังคงต้องมีการเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนทำให้บุคคลที่เป็นวัยผู้ใหญ่ต้องมีการเรียนรู้สิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นด้วยตนเองจากทุกที่ ทุกเวลา ตลอดช่วงชีวิตของบุคคล และการเรียนรู้โดยการชี้นำตนเองคือ กระบวนการที่สำคัญสำหรับการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในโลกที่เต็มไปด้วยการเปลี่ยนแปลงนี้ที่จะเกิดขึ้นในการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ ซึ่งการเรียนรู้ของผู้ใหญ่จะมีความแตกต่างจากการเรียนรู้ของเด็ก เนื่องจากผู้ใหญ่มีประสบการณ์มากกว่าเด็ก การเรียนรู้ของผู้ใหญ่จึงต้องยึดหลักการตอบสนองความต้องการของผู้เรียน ดังนั้นผู้เรียนจึงสามารถเรียนรู้โดยการชี้นำตนเองได้ว่าต้องการเรียนรู้สิ่งใด เพื่อประโยชน์อะไร การเรียนรู้โดยการชี้นำตนเองที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่จึงมีความสำคัญสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของโลกปัจจุบันที่บุคคลควรพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลาและต่อเนื่องซึ่งเป็นการพัฒนาการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ (Adult Learning Theory)

ทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่เป็นแนวคิดเรื่องศาสตร์และศิลป์ในการสอนผู้ใหญ่ (Andragogy) ให้เกิดการเรียนรู้ โดยผู้ใหญ่จะสามารถเรียนรู้ได้ดีที่สุด เมื่อมีวิธีการ กระบวนการ และเทคนิคการสอนที่ทำให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้โดยการชี้นำตนเอง โดยเชื่อว่าผู้ใหญ่แต่ละคนมีวุฒิภาวะที่สมบูรณ์ จึงมีความต้องการและความสามารถในการชี้นำตนเอง การใช้ประสบการณ์ในการเรียนรู้ การระบุนความพร้อมที่จะเรียนของตนเอง และจัดการเรียนรู้เพื่อแก้ปัญหาชีวิตของตนเองได้ ซึ่งหลักการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่ หรือ Andragogy ได้มีการศึกษาค้นคว้ากันมานานตั้งแต่ต้นศตวรรษที่ 20 โดยมีงานวิจัยทั้งในด้านวิทยาศาสตร์และด้านศิลปศาสตร์ที่ออกมาสนับสนุนแนวคิดที่ว่าผู้ใหญ่สามารถเรียนรู้ได้ในรูปแบบที่ต่างจากเด็ก โดย Malcolm Knowles นักวิชาการด้านการศึกษผู้ใหญ่เป็นผู้ใช้คำว่า Andragogy ในความหมายของศาสตร์ด้านการสอนผู้ใหญ่ที่แตกต่างจากเด็ก ซึ่งต่อมาก็เป็นที่นิยมและใช้กันทั่วไปในทฤษฎีการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่ (Andragogy Theory) ซึ่งเป็นทฤษฎีแนวคิดเบื้องต้นสำหรับการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ โดย Malcolm Knowles (1978) ได้กล่าวถึงศาสตร์และศิลป์ในการช่วยให้ผู้ใหญ่ได้เรียนรู้ ซึ่งมีความเชื่อเบื้องต้นที่เกี่ยวกับการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ที่แตกต่างจากเด็ก 4 ประการ ดังนี้

1. ความเข้าใจต่อตนเอง (Self-concept) เมื่อบุคคลเจริญเติบโตและมีวุฒิภาวะมากขึ้น ความรู้สึกรับผิดชอบต่อตนเองก็มีมากขึ้นตามลำดับ และถ้าหากบุคคลรู้สึกว่าคุณเองเจริญวัยและมีวุฒิภาวะถึงขั้นที่จะควบคุมและนำตนเองได้ บุคคลก็จะเกิดความต้องการทางจิตใจ โดยเปลี่ยนจากผู้ที่มีบุคลิกภาพที่พึ่งพาผู้อื่นไปเป็นพึ่งพาตนเองมากขึ้นเพื่อที่จะได้ควบคุมและนำตนเองได้ (Self-directing)

2. ประสบการณ์ (Experience) บุคคลเมื่อมีอายุมากขึ้นก็ยังมีประสบการณ์เพิ่มมากขึ้น ประสบการณ์ต่างๆ ที่แต่ละคนได้รับจะเสมือนแหล่งทรัพยากรมหาศาลของการเรียนรู้ และจะสามารถรองรับการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ เพิ่มขึ้นอย่างกว้างขวาง การเรียนรู้ที่เหมาะสมจึงควรเป็นการเรียนรู้ที่ใช้ประโยชน์จากประสบการณ์

เดิม ซึ่งผู้ใหญ่สามารถนำประสบการณ์ของตนมาเป็นแหล่งความรู้แลกเปลี่ยนกับผู้อื่นได้ และจะเกิดกระบวนการการเรียนรู้ร่วมกันจากการใช้ประสบการณ์

3. ความพร้อมที่จะเรียนรู้ (Readiness to Learn) ผู้ใหญ่พร้อมที่จะเรียนรู้ เมื่อเห็นว่าสิ่งที่เรียนไปนั้นมีความหมายและมีความจำเป็นต่อบทบาทและสถานภาพทางสังคมของผู้ใหญ่ เนื่องจากว่าผู้ใหญ่เป็นผู้ที่มีหน้าที่การงาน มีบทบาทในสังคมและพร้อมที่จะเรียนรู้เสมอ ถ้าหากสิ่งนั้นมีประโยชน์ต่อตนเอง

4. เป้าหมายในการเรียนรู้ (Orientation to Learning) เป้าหมายในการเรียนรู้ของผู้ใหญ่มีความแตกต่างจากของเด็ก เนื่องจากผู้ใหญ่เป็นผู้ที่มีหน้าที่บทบาทสถานภาพทางสังคม การเรียนรู้ของผู้ใหญ่จึงเป็นการเรียนรู้ที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ทันที จึงเป็นการเรียนรู้เพื่อนำไปแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้ ดังนั้นเป้าหมายในการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ที่จะเกิดผลทันที (Immediacy) คือเป็นการเรียนรู้ในลักษณะของเนื้อหาที่ยึดปัญหาเป็นศูนย์กลาง หรือปัญหาในชีวิตประจำวันเป็นสำคัญ (Problem-centered)

จากทฤษฎีการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่ (Andragogy Theory) ที่ได้กล่าวไว้เบื้องต้นถึงศาสตร์และศิลป์ในการช่วยให้ผู้ใหญ่ได้เกิดการเรียนรู้สิ่งสำคัญที่ต้องคำนึงถึงให้มากที่สุดคือ ผู้ใหญ่มีความแตกต่างจากการเรียนรู้ของเด็ก โดยการเรียนรู้ในวัยผู้ใหญ่มุ่งเน้นไปที่ความเข้าใจต่อตนเองในการเรียนรู้เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียนเพื่อเป็นแรงจูงใจในการใฝ่การเรียนรู้และกำกับควบคุมการเรียนรู้ให้เกิดผลสัมฤทธิ์สูงสุด กระบวนการเรียนรู้ของผู้ใหญ่จะต้องเกี่ยวข้องและสามารถใช้ประโยชน์จากประสบการณ์เดิมของผู้เรียนได้ ผู้ใหญ่จะเรียนรู้ได้ดีเมื่อรู้สึกว่สิ่งนั้นมีความจำเป็นต่อบทบาทและสถานภาพทางสังคมของผู้ใหญ่ และรู้เป้าหมายในการเรียนรู้ของตนเองว่าสิ่งที่ต้องการเรียนรู้นั้นสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ทันทีในชีวิตจริง

นอกจากหลักการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่ (Andragogy Theory) ที่ Malcolm Knowles ได้กล่าวไว้ในข้างต้นแล้ว Malcolm Knowles ยังได้กล่าวถึงหลักการสอนผู้ใหญ่ที่ผู้สอนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในแง่ต่างๆ (ชัยฤทธิ์ โพธิสุวรรณ, 2552) ซึ่งได้อธิบายไว้ดังนี้

1. การประยุกต์ใช้ในแง่ของความเข้าใจต่อตนเอง (Self-concept) มีหลักการสอน/แนวทางปฏิบัติในการสอนผู้ใหญ่ที่เกี่ยวกับความเข้าใจต่อตนเอง ดังต่อไปนี้

1.1 บรรยากาศของการเรียน (Learning Climate) หมายถึง ชั้นเรียนและสภาพแวดล้อม ที่ควรมีความเหมาะสมและอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ใหญ่ ควรจัดให้เหมาะกับวัยของผู้ใหญ่ เช่น โต๊ะนั่ง เฟอร์นิเจอร์ ทั้งนี้การจัดที่นั่งให้ผู้ใหญ่นั่งควรจัดให้หนึ่งเป็นวงกลมให้ความรู้สึกที่เท่าเทียมกัน ซึ่งพร้อมที่จะรับฟังและเปิดโอกาสให้ผู้ใหญ่ได้สื่อสารแสดงออกได้อย่างรู้สึกเป็นกันเอง ไร้วางใจซึ่งกันและกัน นอกจากนี้แล้วบรรยากาศทางด้านจิตวิทยา ก็ส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ด้วย เช่นกัน ผู้สอนจะต้องสร้างความรู้สึกรู้สึกให้กับผู้ใหญ่ได้รู้ว่ตนได้รับการยอมรับและนับถือ และสนับสนุนให้มีอิสระในการแสดงความคิดเห็น โดยที่ไม่ต้องกลัวการถูกลงโทษ ผู้ใหญ่จะรู้สึกชอบบรรยากาศของความเป็นมิตร และแบบเป็นกันเองมากกว่าแบบพิธีการ

นอกจากนี้พฤติกรรมของผู้สอนก็มีอิทธิพลต่อบรรยากาศของการเรียนด้วยเช่นกัน ผู้สอนจะต้องแสดงออกในท่าทีที่ให้ความเคารพและความสนใจในผู้เรียน พร้อมและต้องการรับฟังความคิดเห็นของผู้เรียนยอมรับและเคารพในเหตุผลของผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ ตลอดจนต้องทำความรู้จักคุ้นเคยกับผู้เรียนด้วย พฤติกรรม

เช่นนี้ เป็นการให้เกียรติแก่ผู้เรียนที่เห็นว่าตนมีคุณค่าได้รับการยอมรับ ซึ่งทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกที่ดีและมีทัศนคติทางบวกต่อการเรียนรู้

1.2 การวิเคราะห์ความต้องการ (Diagnosis of Needs) เนื่องจากผู้ใหญ่มีความเป็นตัวของตัวเองและไม่ชอบถูกบอกให้ทำอะไรอย่างเด็ดๆ ดังนั้นจึงควรเสนอแนวทางการสอนของผู้ใหญ่ โดยเน้นที่กระบวนการคิดวิเคราะห์ความต้องการของตนเองที่อยากจะเรียนรู้ (Self-diagnosis of Needs) โดยการยึดหลักความคิดที่ว่า ความต้องการที่จะเรียนรู้ คือ ช่องว่างระหว่างคุณลักษณะหรือพฤติกรรมหรือความสามารถที่พึงปรารถนากับคุณลักษณะหรือพฤติกรรมหรือความสามารถที่มีอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งผู้สอนสามารถสร้างสถานการณ์หรือรูปแบบขึ้นมา เพื่อสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนผู้ใหญ่ในการวิเคราะห์ความต้องการของตนเอง เพื่อให้ผู้ใหญ่เกิดความไม่พึงพอใจในคุณลักษณะหรือพฤติกรรมหรือความสามารถที่มีอยู่ในปัจจุบัน ขณะเดียวกันก็ให้ตระหนักถึงความสามารถของตนเองด้วยเพื่อให้ผู้เรียนผู้ใหญ่ได้ทราบถึงช่องว่างระหว่างความต้องการและความสามารถของตนเอง ซึ่งผู้เรียนจะเกิดแรงจูงใจให้เรียนรู้ (Motivation to Learn) และแรงกระตุ้นที่จะปรับปรุงตนเอง (Self-improvement)

1.3 กระบวนการวางแผน (Planning process) ผู้สอนต้องให้ผู้เรียนมีส่วนเกี่ยวข้องในการวางแผนการเรียนของตนเอง เพื่อให้ผู้เรียนรู้สึกว่าเป็นพันธกิจที่มีส่วนร่วมในการวางแผนและตัดสินใจดำเนินการเรียนรู้ โดยผู้สอนเป็นผู้ให้คำแนะนำด้านกระบวนการวางแผนและคอยเป็นที่ปรึกษาทางด้านเนื้อหาของสิ่งที่ผู้เรียนต้องการเรียนรู้ ผู้เรียนที่จะมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิภาพควรเป็นผู้เรียนจำนวนไม่มากนักที่เป็นกลุ่มเล็กจำนวนน้อยกว่าสามสิบคน กลุ่มขนาดนี้ที่ผู้เรียนทุกคนสามารถมีส่วนร่วมได้โดยตรงทุกคน ซึ่งมีผลดีในการตอบสนองและกระตุ้นการเรียนรู้ของผู้เรียนผู้ใหญ่

1.4 การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ (Conducting Learning Experience) เพื่อให้สอดคล้องกับแนวคิดที่ว่าผู้ใหญ่มีความสามารถควบคุมและนำตนเองได้ (Self-directing) ดังนั้นประสบการณ์การเรียนการสอนจึงควรเป็นไปในรูปของความรับผิดชอบร่วมกันระหว่างผู้สอนและผู้เรียน ควรมีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ร่วมกัน และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกัน โดยผู้สอนมีบทบาทเป็นผู้ให้คำแนะนำและช่วยเหลือในกระบวนการเรียนรู้ (Procedural Guide) เป็นแหล่งความรู้ (Resource Person) เป็นผู้ร่วมเรียนรู้ (Coinquirer) เป็นตัวกระตุ้น (Catalyst) และช่วยให้ผู้ใหญ่เรียนรู้ตามคุณลักษณะการชี้นำตนเองของผู้ใหญ่ที่มีวุฒิภาวะ

1.5 การประเมินผลการเรียนรู้ (Evaluation of Learning) ตามหลักของการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่ (Andragogy) ที่มุ่งเน้นให้ผู้ใหญ่มีคุณลักษณะในการชี้นำตนเอง ได้เป็นผู้วัดและประเมินความก้าวหน้าของตนเอง (Self-evaluation) โดยความร่วมมือและคำแนะนำของผู้สอนที่เสนอแนะเครื่องมือที่จะใช้วัดและประเมิน ดังนั้นเมื่อเสร็จสิ้นกระบวนการประเมินผลการเรียนรู้ ก็จะกลายเป็นการวิเคราะห์ความต้องการการเรียนรู้ครั้งที่สอง ซึ่งเป็นจุดที่สำคัญมากในการย้อนกลับเมื่อผู้เรียนประเมินตนเองและรับรู้ว่าตนเองยังมีความต้องการที่จะเรียนรู้อีก จนกลายเป็นวงจรของการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง โดยเป็นความต้องการที่มาจากผู้เรียนเองที่เกิดจากแรงจูงใจภายใน (Intrinsic Motivation) อันเป็นการจูงใจในการเรียนรู้อย่างแรงกล้าและมั่นคงในการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่

2. การประยุกต์ใช้ในแง่ของประสบการณ์ (Experience) มีหลักการสอนและแนวทางปฏิบัติในการสอนผู้ใหญ่ที่เกี่ยวกับประสบการณ์ ดังต่อไปนี้

2.1 การเน้นที่เทคนิคการสอนเชิงประสบการณ์ (Emphasis on Experimental Techniques) เนื่องจากว่าแนวคิดในการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ได้เน้นให้ผู้ใหญ่มีการเรียนรู้จากประสบการณ์ (Experiential Learning) ซึ่งผู้ใหญ่เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ชีวิตมามาก ดังนั้น ผู้สอนควรนำประสบการณ์เดิมของผู้เรียนมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด นอกจากนี้ควรนำคุณลักษณะของการชี้นำตนเองในการเรียนรู้ของผู้ใหญ่มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดอีกด้วย สามารถเป็นประโยชน์ในการนำมาใช้เป็นแหล่งความรู้ในชั้นเรียนได้ ดังนั้นผู้สอนควรเปิดโอกาสให้ผู้ใหญ่ได้มีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ เพื่อได้มีการทดลองแก้ปัญหาด้วยตนเอง ซึ่งจะทำให้ผู้ใหญ่เกิดการกระตือรือร้นและพาตัวเองเข้ามาเกี่ยวข้องมากยิ่งขึ้น ตัวอย่างเทคนิคการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการใช้ประโยชน์จากประสบการณ์ของผู้ใหญ่ อาจจัดให้อยู่ในรูปของการอภิปรายกลุ่มย่อย การให้แสดงบทบาทสมมติ (Role Playing) กรณีศึกษาสถานการณ์จำลอง (Simulation Exercise) การฝึกทักษะ (Skill Practice) เป็นต้น

2.2 การเน้นที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริง (Emphasis on Practical Application) ผู้สอนควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยให้ผู้ใหญ่ได้มีโอกาสใช้ประสบการณ์ของตนเองมากที่สุด ดังนั้น การเรียนรู้จึงควรเน้นที่การปฏิบัติ และสิ่งที่ได้ลงมือปฏิบัตินั้น จะต้องสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริงด้วย วิธีการนี้จะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.3 การเตรียมความพร้อมและการเรียนรู้วิธีการเรียนรู้จากประสบการณ์ (Unfreezing and Learning to Learn from Experience) จากเดิมผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่จะคุ้นเคยกับการเรียนการสอนแบบดั้งเดิมที่ผู้สอนควบคุมการตัดสินใจ ทั้งในกระบวนการเรียน การสอน ผู้เรียนเป็นเพียงผู้รับ ทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมน้อย ดังนั้น เมื่อพบกับสภาพกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ชี้นำตนเอง ผู้เรียนผู้ใหญ่จะเริ่มตันอะไรไม่ถูก ผู้สอนจึงต้องจัดช่วงที่เตรียมความพร้อมให้กับผู้ใหญ่ได้เรียนรู้ตนเองโดยตรงไปตรงมา สามารถยอมรับความเป็นจริงได้ สิ่งที่สำคัญต้องทำให้ผู้ใหญ่มีความคิดเป็นอิสระก่อนไม่ยึดกับการเรียนรู้แบบดั้งเดิม จากนั้นผู้ใหญ่ก็เรียนรู้ที่จะรับผิดชอบการเรียนรู้ของตนเองได้อย่างสอดคล้องกับคุณลักษณะของการชี้นำตนเองในการเรียนรู้ ทั้งนี้ผู้ใหญ่ก็พร้อมที่จะร่วมมือกับผู้อื่นที่จะเรียนรู้จากประสบการณ์ทั้งประสบการณ์ของตนเองและประสบการณ์ของผู้อื่นด้วย วิธีการเรียนรู้เช่นนี้จะช่วยให้ผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่เข้าใจตนเองมากขึ้น เพราะเป็นการเรียนรู้ที่วิเคราะห์ประสบการณ์ของผู้อื่นเช่นกัน

3. การประยุกต์ใช้ในแง่ของความพร้อมที่จะเรียนรู้ (Readiness to Learn) มีหลักการสอน/แนวทางปฏิบัติในการสอนผู้ใหญ่ที่เกี่ยวกับความพร้อมที่จะเรียนรู้ (Readiness to learn) ดังต่อไปนี้

3.1 ช่วงเวลาของการเรียนรู้ (The Timing of Learning) การเปลี่ยนแปลงบทบาททางสังคมก่อให้เกิดจุดสูงสุดของความพร้อมที่จะเรียนรู้ นั่นคือ เนื้อหาการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ควรสอดคล้องกับภาระกิจหน้าที่บทบาททางสังคมของแต่ละบุคคล มิใช่สอดคล้องกับลำดับเนื้อหาตามหลักการเท่านั้น ดังนั้น เนื้อหาที่เรียนรู้ควรเป็นเนื้อหาที่เหมาะสมกับเหตุการณ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งควรสอดคล้องกับภาระกิจหน้าที่และประสบการณ์ของผู้เรียนในช่วงเวลานั้นๆ ด้วย

3.2 การจัดกลุ่มของผู้เรียน (The Grouping of Learners) ในการรวมกลุ่มของผู้เรียนที่มีความพร้อมที่จะเรียนรู้ควรพิจารณาความสนใจและประสบการณ์ของผู้เรียนในเรื่องที่คล้ายๆ กันหรือเรื่องเดียวกัน ซึ่งอาจจัดในรูปของกลุ่มผู้ที่มีประสบการณ์และสติปัญญาที่คล้ายคลึง หรือใกล้เคียงกัน หรือจัดในรูปของกลุ่มที่ไม่คำนึงถึงองค์ประกอบที่แตกต่างกันของผู้ใหญ่ เช่น อายุ เพศ เป็นต้น เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพต่อผู้เรียน

4. การประยุกต์ใช้ในแง่ของเป้าหมายในการเรียนรู้ (Orientation to Learning) มีหลักการสอน/แนวทางปฏิบัติในการสอนผู้ใหญ่ที่เกี่ยวกับเป้าหมายในการเรียนรู้ (Orientation to Learning) ดังต่อไปนี้

4.1 ผู้สอนควรจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้ผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ ได้เน้นกิจกรรมการสอนแบบบุคคลเป็นหลัก มิใช่ยังคงมุ่งเน้นที่เนื้อหาตามแบบการเรียนการสอนดั้งเดิม เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในแต่ละบุคคลเท่าๆ กัน

4.2 การจัดหลักสูตร/เนื้อหาควรเน้นที่การใช้ปัญหาในชีวิตประจำวันเป็นหลักในการเรียนรู้ (Problem-based Learning) เนื่องจากผู้ใหญ่มีความคาดหวังต่อการเรียนรู้ที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ทันที ดังนั้นควรจัดเนื้อหาให้สอดคล้องกับชนิดและขอบเขตของปัญหาของผู้เรียนผู้ใหญ่เป็นหลัก เพื่อให้ผู้ใหญ่ได้ใช้ประสบการณ์ที่มีอยู่ในกระบวนการแก้ไขปัญหาเหล่านั้น

4.3 การวางแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ มีจุดเริ่มต้นของการวางแผนในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ที่ควรเริ่มต้นด้วยการวิเคราะห์ในความสนใจของผู้เรียนผู้ใหญ่และเป็นปัญหาในชีวิตประจำวันก่อน แล้วจึงวิเคราะห์สาเหตุของการเกิดปัญหานั้น เพื่อให้ผู้ใหญ่ได้เรียนรู้ในสิ่งที่ผู้ใหญ่ต้องการอยากเรียนรู้

ดังนั้นจากทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ ผู้สอนต้องเป็นผู้อำนวยความสะดวก คอยชี้แนะ สร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนเกิดความคุ้นเคย ความไว้วางใจกัน ผู้สอนต้องเข้าใจธรรมชาติการเรียนรู้ของผู้ใหญ่และยังต้องสามารถประยุกต์หลักการต่างๆ ให้เข้ากับปัจจัยต่างๆ ทางด้านการศึกษา เพื่อให้เกิดสภาพที่จะสนับสนุนและเหมาะต่อการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ให้มากที่สุด โดยมีแนวทางให้ผู้ใหญ่เกิดการเรียนรู้ 4 องค์ประกอบ ดังนี้

1. Structure of Learning Experience การจัดกิจกรรมควรมีกำหนดการที่ยืดหยุ่น เพื่อตอบสนองต่อข้อจำกัดเรื่องเวลา ควรเน้นการเรียนการสอนแบบ face-to-face มากกว่าการสอนผ่านสื่อต่างๆ และควรให้ผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น เช่น การสนทนากลุ่มย่อย หรือการโต้วาที เป็นต้น

2. Learning Climate บรรยากาศการเรียนที่มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันจะส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ ผู้เรียนต้องการเป็นที่ยอมรับและน่าเชื่อถือในสายตาของผู้อื่น ควรเปิดโอกาสให้มีการแบ่งปันและรับฟังความคิดเห็นในกลุ่มเพื่อน ผู้สอนควรทราบถึงความคาดหวังของผู้เรียนเพื่อให้การเรียนการสอนบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้

3. Focus of Learning การเรียนควรส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ใช้และวิเคราะห์ประสบการณ์ที่ตนมี ผู้เรียนควรมีอิสระในการวางแผนและจัดการการเรียนรู้ของตนเอง ผู้สอนเป็นแค่คนคอยช่วยเหลือ ประเด็นการเรียนรู้ควรอยู่ในรูปของ “จะทำอย่างไร เมื่อ.....” มากกว่าเป็นเรื่องของแนวคิดทฤษฎี

4. Teaching-Learning Strategy and Media การเรียนการสอนควรเป็นไปในเชิงการแก้ปัญหา และส่งเสริมให้เรียนด้วยกัน โดยเน้นให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ให้มากที่สุด โดยอาจมีส่วนร่วมในวิธีการสอน เช่น วิธีบทบาทสมมติ หรือมีส่วนในการประเมิน (Self-assessment) เพื่อนประเมินเพื่อน ก็ได้

ซึ่งจากแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ที่มีลักษณะการเรียนรู้ที่เน้นตัวผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เนื้อหาการจัดการเรียนการสอนจึงต้องสามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียนได้ ซึ่งผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่จะนำประสบการณ์การเรียนรู้ของตนเองที่ผ่านมามารวมกับประสบการณ์การเรียนรู้ที่ได้เรียนอยู่ขณะนี้แล้วจึงมีการสร้างเป็นองค์ความรู้ของผู้เรียนเอง โดยผู้เรียนสามารถมีส่วนในการกำหนดการเรียนรู้ด้วยตนเองได้ (self-directed) เพราะผู้ใหญ่ที่มีความรู้ ความสามารถ มีประสบการณ์ อีกทั้งมีความรับผิดชอบสามารถควบคุมตนเองได้ ผู้สอนจึงเป็นเพียงผู้ที่คอยอำนวยความสะดวก คอยแนะนำในการเรียนรู้เท่านั้น ลักษณะของกิจกรรมจึงเป็นการเรียนรู้มากกว่าการสอน โดยมอบหมายงานให้เกิดการค้นคว้าด้วยตนเอง ให้ผู้เรียนเรียนรู้ตามอัธยาศัยตามความถนัด ตามความสนใจที่ต้องการตั้งนั้น การเรียนรู้ของผู้ใหญ่ (Andragogy) จึงเป็นการแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการรับรู้ในตนเองของผู้ใหญ่ว่า เขาสามารถชี้นำตนเองในการเรียนรู้ได้ (Self-direction in Learning) และการจัดสภาพการเรียนรู้ที่เอื้อต่อคุณลักษณะนี้ จะช่วยให้เขาเกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและคงทน จากคุณลักษณะที่เด่นนี้นับว่ามีความสอดคล้องกับแนวคิดของการเรียนรู้โดยการชี้นำตนเอง (Self-directed Learning) ของผู้ใหญ่

การเรียนรู้โดยการชี้นำตนเอง (Self-Directed Learning)

การเรียนรู้โดยการชี้นำตนเอง หรือ Self-directed Learning หมายถึง กระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนริเริ่มการเรียนรู้ด้วยตนเอง ตามความสนใจ ความต้องการ และความถนัด อย่างมีเป้าหมาย รู้จักแสวงหาแหล่งทรัพยากรของการเรียนรู้ เลือกวิธีการเรียนรู้ จนถึงการประเมินความก้าวหน้าของการเรียนรู้ของตนเอง โดยจะดำเนินการด้วยตนเอง หรือด้วยความช่วยเหลือจากผู้อื่นหรือไม่ก็ได้ โดยเป็นแนวคิดที่ได้รับความสนใจอย่างมากจากนักการศึกษาผู้ใหญ่ที่มีชื่อเสียงหลายท่าน อาทิ โนลส์ (Knowles) โรเจอร์ (Rogers) และคาฟฟาเรลลา (Caffarella) เป็นต้น นักการศึกษาผู้ใหญ่เหล่านี้เชื่อในแนวคิดการเรียนรู้โดยการชี้นำตนเอง ว่ามิใช่เป็นเพียงกระแสที่ได้รับความนิยมเพียงชั่วครู่แล้วจางหายไป แต่จะเป็นแนวคิดของการเรียนรู้ที่อยู่คู่กับผู้เรียนวัยผู้ใหญ่ จนกลายเป็นวิถีแห่งการเรียนรู้ที่สำคัญของผู้ใหญ่ (Brockett & Hiemstra, 1991) จนเกิดเป็นวิธีการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งการเรียนรู้โดยการชี้นำตนเองเป็นวิธีการหนึ่งที่ใช้สอนในผู้ใหญ่ โดยมีจุดมุ่งหมายหลัก คือ ให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมอย่างต่อเนื่องแม้ว่าผู้เรียนจะเป็นวัยผู้ใหญ่แล้ว ซึ่งถือว่าการเอื้อต่อการพัฒนาการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต การเรียนรู้โดยการชี้นำตนเองเป็นการเรียนรู้ซึ่งผู้เรียนต้องรับผิดชอบในการวางแผน การปฏิบัติ และการประเมินผล ความก้าวหน้าการเรียนของตนเองเป็นลักษณะซึ่งผู้เรียนทุกคนมีอยู่ในขณะที่อยู่ในสถานการณ์การเรียนรู้ ผู้เรียนจะสามารถถ่ายโอนการเรียนรู้และทักษะที่เกิดจากการเรียนจากสถานการณ์หนึ่งไปยังอีกสถานการณ์หนึ่งได้ การเรียนรู้โดยการชี้นำตนเอง เป็นกระบวนการที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยที่ผู้เรียนต้องวิเคราะห์ความต้องการในการเรียนรู้ของตนเอง ตั้งเป้าหมายในการเรียน แสวงหาผู้สนับสนุน แหล่งความรู้ สื่อการศึกษาที่ใช้ในการเรียนรู้ และประเมินผลการเรียนรู้ของ

ตนเองได้ ทั้งนี้ผู้เรียนอาจได้รับความช่วยเหลือจากผู้อื่น หรืออาจจะไม่ได้รับความช่วยเหลือจากผู้อื่นก็ได้ ในการกำหนดพฤติกรรมตามกระบวนการการเรียนรู้โดยการชี้นำตนเอง ภายใต้แนวคิดที่มีพื้นฐานมาจาก ทฤษฎีกลุ่มมนุษยนิยมที่มีความเชื่อที่ว่ามนุษย์ทุกคนเกิดมาพร้อมกับความดี มีความเป็นอิสระ เป็นตัวของ ตัวเอง สามารถหาทางเลือกของตนเอง มีความรับผิดชอบต่อตนเอง ผู้อื่นและสังคม มีศักยภาพและสามารถ พัฒนาศักยภาพของตนเองได้อย่างไม่มีขีดจำกัด

การเรียนรู้โดยการชี้นำตนเองเป็นการสร้างเป้าหมายที่จะช่วยให้ผู้เรียนรู้จักการวางแผนการเรียนรู้ของ ตนเองให้บรรลุเป้าหมายตามที่ตนเองได้กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพดังที่เมอร์เรียมและคาฟฟาเรลลา (Merriam and Caffarella, 1999) ได้กำหนดเป้าหมายของการเรียนรู้โดยการชี้นำตนเองไว้ 3 ประการ ดังนี้

1. เพื่อยกระดับความสามารถในการเรียนรู้โดยการชี้นำตนเองของผู้เรียนให้สูงขึ้น ในการเรียนรู้โดย การชี้นำตนเอง ผู้เรียนจะเป็นผู้สร้างเป้าหมายในการเรียนรู้เพื่อวางแผนและพัฒนาความสามารถของตนเองให้ มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น สร้างตนเองให้มีคุณค่า และสามารถปรับตัวให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของตนเอง และสังคมได้

2. สนับสนุนให้เกิดการปรับเปลี่ยนทัศนคติของกระบวนการเรียนรู้ที่จะนำไปสู่การเรียนรู้โดยการชี้นำ ตนเอง ในการปรับเปลี่ยนกระบวนการคิดและทัศนคติของเรียนผู้ใหญ่ที่มีความคิดแบบเก่า ไม่ยอมรับสิ่งแปลกใหม่ที่ กำลังเกิดขึ้นได้ถูกปรับเปลี่ยนให้กระบวนการคิดและทัศนคติมีเหตุผลและเท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของ ตนเองและสังคมมากยิ่งขึ้นด้วยการเรียนรู้โดยการชี้นำตนเอง

3. ส่งเสริมการเรียนรู้และกิจกรรมทางสังคมอย่างมีอิสระเพื่อให้เกิดการเรียนรู้โดยการชี้นำตนเองที่ สมบูรณ์ กิจกรรมทางสังคมจะจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียน โดยยึดหลักการมีส่วนร่วมและการมีปฏิสัมพันธ์ของ ผู้เรียนมากที่สุด เป็นกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้วางแผนการเรียนรู้ตามความสนใจ มีการบันทึกการเรียนรู้ มีการประเมินการเรียนรู้และการทำงานของตนเอง ซึ่งกิจกรรมจะเน้นกระบวนการ การปฏิบัติและส่งเสริมการคิดและสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ในบรรยากาศของการเรียนการสอนที่เป็นมิตร และการแลกเปลี่ยนประสบการณ์

ดังนั้น เป้าหมายในการเรียนรู้โดยการชี้นำตนเองของผู้ใหญ่จะถูกสร้างขึ้นจากความต้องการหรือ ปัญหาที่ผู้ใหญ่ต้องการแก้ไข ซึ่งเป้าหมายในการเรียนรู้โดยการชี้นำตนเองนี้จะเป็นตัวกำหนดเส้นทางและ ผลสำเร็จในการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ เพื่อพัฒนาศักยภาพ กระบวนการคิด ทัศนคติ และความสามารถในการเรียนรู้ให้ เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงสิ่งต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การบูรณาการทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่และการเรียนรู้โดยการชี้นำตนเอง

การเรียนรู้โดยการชี้นำตนเองที่ผู้เรียนเป็นวัยผู้ใหญ่ ผู้สอนสามารถจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริม การเรียนรู้ได้ดังนี้

1. การศึกษาผู้เรียนเป็นรายเฉพาะบุคคล เนื่องจากผู้เรียนแต่ละบุคคลมีความแตกต่างกันทั้งในด้าน ความสามารถในการเรียนรู้ วิธีการเรียนรู้ ทัศนคติ ตลอดจนทักษะต่างๆ ที่เป็นเฉพาะบุคคล ดังนั้น การจัดการ เรียนรู้จึงต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลเป็นสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านความสามารถใน

การเรียนรู้ และวิธีการเรียนรู้ โดยจัดการเรียนรู้ เนื้อหาและสื่อที่เอื้อต่อการเรียนรู้รายบุคคล รวมทั้ง เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้นำเอาประสบการณ์ของตนเองมาใช้ในการเรียนรู้ด้วยเพื่อเป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์ ของตนเองที่มีอยู่เดิมมารวมกับประสบการณ์ใหม่ที่ได้รับมาจะเป็นความรู้ใหม่ภายใต้ประสบการณ์ของ แต่ละบุคคลที่มีความแตกต่างกันออกไป

2. การจัดให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการเรียน การเรียนรู้ของผู้ใหญ่จะเกิดขึ้นได้ดีเมื่อผู้เรียนมี ส่วนร่วมรับผิดชอบการเรียนรู้ของตนเอง ดังนั้น การจัดการเรียนรู้จึงควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีบทบาทตั้งแต่ การวางแผนกำหนดเป้าหมายการเรียนที่สอดคล้องกับความต้องการของตน หรือกลุ่มการกำหนดกิจกรรม การเรียนรู้ สื่อการเรียน การเลือกใช้วิธีการเรียนรู้การใช้แหล่งข้อมูล ตลอดจนจนถึงการประเมินผลการเรียนของ ตนเพื่อให้ผู้เรียนสามารถประเมินศักยภาพการเรียนรู้ของตนเองได้โดยมีผู้สอนเป็นผู้คอยชี้แนะให้คำปรึกษา

3. การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนวัยผู้ใหญ่ การจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิด การเรียนรู้ด้วยตนเองจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้เรียนจะต้องได้รับการฝึกให้มีทักษะ และยุทธศาสตร์การเรียนรู้ที่จำเป็น ต่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง เช่น การบันทึกข้อความ การจัดประเภทหมวดหมู่ การสังเกต การแสวงหาและ ใช้แหล่งความรู้ เทคโนโลยีและสื่อที่สนับสนุนการเรียนรวมทั้งเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีประสบการณ์ ในการตัดสินใจ แก้ปัญหากำหนดแนวทางการเรียนรู้ และเลือกวิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับตนเอง

4. การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนวัยผู้ใหญ่ ร่วมกับผู้อื่น การเรียนรู้ด้วยตนเอง ไม่ได้ หมายความว่า ผู้เรียนต้องเรียนคนเดียว โดยไม่มีชั้นเรียนหรือเพื่อนเรียน ยกเว้นการเรียนแบบรายบุคคล โดยทั่วไปแล้ว ในการเรียนรู้ด้วยตนเองผู้เรียนจะได้ทำงานร่วมกับเพื่อน กับครูและบุคคลอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ดังนั้นจึงต้องพัฒนาทักษะการเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่นให้กับผู้เรียนเพื่อให้รู้จักการทำงานเป็นทีม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การทำกิจกรรมกลุ่มร่วมกับเพื่อนที่มีความรู้ความสามารถ ทักษะเจตคติที่แตกต่างกัน เพื่อให้สามารถ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบในกระบวนการเรียนรู้

5. การพัฒนาทักษะการประเมินตนเอง และการร่วมมือกันประเมินในการเรียนรู้ด้วยตนเอง ผู้เรียนที่ เป็นวัยผู้ใหญ่จะเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการประเมินการเรียนรู้ของตนเอง ดังนั้น จึงต้องพัฒนาทักษะ การประเมินให้แก่ผู้เรียน และสร้างความเข้าใจให้แก่ผู้เรียนว่า การประเมินตนเองเป็นส่วนหนึ่งของระบบ ประเมินผล รวมทั้งยอมรับผลการประเมินจากผู้อื่นด้วย นอกจากนี้ต้องจัดให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ การประเมินผลหลายๆ รูปแบบ

6. การจัดปัจจัยสนับสนุนการเรียนรู้ด้วยตนเองของผู้เรียน สภาพแวดล้อมเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่ง ในการเรียนรู้โดยการชี้นำตนเอง ดังนั้นบริเวณในโรงเรียนจึงต้องจัดให้เป็นแหล่งความรู้ที่ผู้เรียนจะค้นคว้า ด้วยตนเองได้ เช่น ศูนย์วิทยากร บทเรียนสำเร็จรูป ชุดการสอน ฯลฯ รวมทั้งบุคลากร เช่น ครูประจำ ศูนย์วิทยบริการที่ช่วยอำนวยความสะดวกและแนะนำเมื่อผู้เรียนต้องการ

ดังนั้นสามารถสรุปได้ว่าการบูรณาการทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่และการเรียนรู้โดยการชี้นำตนเอง เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ผู้เรียนวัยผู้ใหญ่ ผู้สอนต้องจัดกิจกรรมต้องศึกษาผู้เรียนเป็นรายบุคคลจัดให้ผู้เรียนมี ส่วนร่วมรับผิดชอบในการเรียน พัฒนาทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียน พัฒนาทักษะการเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่น พัฒนา ทักษะการประเมินตนเอง และการร่วมมือกันประเมิน และจัดปัจจัยสนับสนุนการเรียนรู้ด้วยตนเองของผู้เรียน

ซึ่งจากแนวคิดการเรียนรู้โดยการชี้นำตนเองมีแนวโน้มที่จะเป็นแนวคิดที่สำคัญของวงการการศึกษาของผู้ใหญ่ ในอนาคต ซึ่งการเรียนรู้โดยการชี้นำตนเอง จะเน้นถึงความรับผิดชอบของบุคคลและเชื่อในศักยภาพที่สามารถ พัฒนาได้อย่างไม่สิ้นสุดของมนุษย์ ซึ่งการที่ผู้เรียนจะประสบความสำเร็จและผลสัมฤทธิ์ของการเรียนได้มาก น้อยเพียงใด ก็ขึ้นอยู่กับความสนใจในเนื้อหาของผู้เรียนเป็นปัจจัยสำคัญหลัก

เห็นได้ว่าความสำคัญของการเรียนรู้โดยการชี้นำตนเองของวัยผู้ใหญ่ นั้น บุคคลที่เรียนรู้ด้วยการริเริ่ม ของตนเองจะเรียนรู้ได้มากกว่าและดีกว่าบุคคลที่เป็นเพียงผู้รับหรือรอให้ผู้สอนถ่ายทอดวิชาความรู้ให้ โดยบุคคลที่เรียนรู้โดยการชี้นำตนเองจะเรียนอย่างตั้งใจ มีจุดมุ่งหมายและมีแรงจูงใจสูงสามารถใช้ประโยชน์ จากการเรียนรู้ได้ดีกว่าและยาวนานกว่าบุคคลที่รอรับการสอนแต่อย่างเดียว ซึ่งการเรียนรู้โดยการชี้นำตนเองมี ความสอดคล้องกับกระบวนการทางธรรมชาติของจิตวิทยาพัฒนาการ เมื่อแรกเกิดบุคคลต้องพึ่งผู้อื่น จำเป็นต้องมีบิดามารดาปกป้องและตัดสินใจแทน แต่เมื่อบุคคลเติบโตขึ้นมีความเป็นผู้ใหญ่มากขึ้นจะค่อยๆ พัฒนาตนเองไปสู่ความเป็นอิสระไม่ต้องพึ่งผู้อื่น ไม่ต้องอยู่ภายใต้การควบคุมหรือกำกับของผู้อื่น จะมีความเป็น ตัวเองเพิ่มขึ้น สามารถดำเนินชีวิตได้ด้วยตนเองและชี้นำตนเองได้ (รุ่งอรุณ ไสยโสภณ, 2552) ซึ่งผู้ใหญ่ จำเป็นต้องมีการพัฒนาทักษะการเรียนรู้โดยการชี้นำตนเองอยู่ตลอดเวลาและสามารถแสวงหาความรู้เพิ่มเติม ได้ เพื่อพัฒนาตนเองให้มีความรู้ใหม่เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก

สรุป

การบูรณาการทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่และการเรียนรู้โดยการชี้นำตนเองเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ ผู้เรียนวัยผู้ใหญ่สิ่งที่จะต้องคำนึงถึงและให้ความสำคัญคือ การเข้าใจต่อตนเอง ประสบการณ์ ความพร้อมที่จะ เรียนรู้ และเป้าหมายในการเรียนรู้ ของผู้เรียนที่เป็นวัยผู้ใหญ่ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะทำให้เกิดการเรียนรู้ที่แตกต่างจาก การเรียนรู้ของเด็ก ซึ่งผู้ใหญ่มีความรู้ ความสามารถ ที่จะพัฒนาศักยภาพของตนเองให้สูงสุดภายใต้แนวคิดที่มี พื้นฐานมาจากทฤษฎีกลุ่มมนุษยนิยมที่มีความเชื่อที่ว่ามนุษย์ทุกคนเกิดมาพร้อมกับความดี มีความเป็นอิสระ เป็นตัวของตัวเอง สามารถหาทางเลือกของตนเอง มีความรับผิดชอบต่อตนเอง ผู้อื่นและสังคม ตลอดจนมี ศักยภาพและความสามารถพัฒนาศักยภาพของตนเองได้อย่างไม่มีขีดจำกัด โดยมีผู้สอนเป็นเพียงผู้ที่คอย อำนวยความสะดวก คอยแนะนำในการเรียนรู้เท่านั้น ซึ่งผู้เรียนที่เป็นวัยผู้ใหญ่จะมีลักษณะของการเรียนรู้โดย การชี้นำตนเองของแต่ละบุคคลที่แตกต่างกันออกไปตามคุณวุฒิ วัยวุฒิ และประสบการณ์ของบุคคล ซึ่งลักษณะของการเรียนรู้โดยการชี้นำตนเองเป็นการเรียนรู้ที่มีความสำคัญยิ่ง เนื่องจากการส่งเสริมให้ ผู้ใหญ่มีการพัฒนาศักยภาพและความสามารถของตนเองได้อย่างไม่มีขีดจำกัด การเรียนรู้ในลักษณะนี้ได้แก่ การเปิดโอกาสทางการเรียนรู้ที่เอื้อให้ผู้เรียนเรียนได้พัฒนาตนเองในหลายๆ ด้าน คือ ทั้งด้านความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skills) และความสามารถ (Competence) โดผ่านวิธีการสอนการเรียนรู้ (Learning how to learn) ควบคู่ไปกับความรู้ (Knowledge) และการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (Learner-centered) ซึ่งเป็นกรายกระดบการเรียนรู้ของผู้เรียนวัยผู้ใหญ่ในยุคปัจจุบันที่ต้องการเรียนรู้อยู่ตลอดเวลาอย่างสม่ำเสมอ ต่อเนื่องหรือเป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิตนั่นเองเพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21

รายการอ้างอิง

- ชัยฤทธิ์ โภธิสุวรรณ. (2552). *การศึกษานอกระบบ: การเรียนรู้และการสอนผู้ใหญ่*. กรุงเทพมหานคร: สาขาวิชาการศึกษาระดับผู้ใหญ่ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- รุ่งอรุณ ไสยโสภณ. (2552). *การเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-Directed Learning : OL)*. เอกสารสาระหลักการและแนวคิดประกอบการดำเนินงาน กศน: คัมภีร์ กศน.
- สุริวัลย์ ลิ้มพิพัฒนกุล. (2557). *การจัดกิจกรรมการเรียนรู้หัตถศาสตร์เพื่อเสริมสร้างความพร้อมในการเรียนรู้ โดยการชี้นำตนเองและการมองเห็นคุณค่าในตนเองของผู้เกษียณอายุราชการ*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต (อาชีวศึกษา) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2545 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545*. กรุงเทพฯ: พรินทวานกราฟฟิค.
- อติพร เกิดเรือง และคณะ. (2564). *แนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของสถาบันอุดมศึกษาไทย*. *Journal of MCU Ubon Review*, 6(1). 781-790.
- Brockete, R. G. and Hiemstra, R. (1991). *Self-direction in adult learning: Perspectives on theory, research and practice*. London: Routledge.
- Knowles, M. (1978). *The Adult Learning: A Neglected Species*. (2nd ed.) Houston: Gulf Publishing.
- Merriam, S., and Caffarella, R. (1999). *Learning in adulthood: A comprehensive guide*. San Francisco: Jossey-Bass.